

Grovt uaktsom voldtekt - strl. § 294, jf. § 291 a

Juridisk oppgave

BACHELOROPPGAVE (BOPPG30)

Politihøgskolen

2017

Kand.nr :329

Antall ord: 6540

Innholdsfortegnelse:

1. Innledning	s. 2
2. Tema og avgrensning	s. 2
3. Juridisk metode og rettsgrunnlag	s. 3
4. Grovt uaktsom voldtekt strl. § 294	s. 4
4.1 Historikk og bakgrunn for innføring av bestemmelsen	s. 4
4.2 Gjerningsbeskrivelsen i strl. § 291 a.	s. 4
4.2.1 ”Seksuell omgang”	s. 5
4.2.2 ”Skaffer seg ved”	s. 5
4.2.3 ”Vold”	s. 5
4.2.4 ”Eller truende atferd”	s. 6
4.3 Skyldkravet	s. 6
4.3.1 Forsett	s. 7
4.3.2 Uaktsomhet og grov uaktsomhet	s. 8
4.4 Grovt uaktsom voldtekt	s. 9
4.4.1 Vanskeligheter med bevisvurdering av forsett	s. 9
4.4.1.1 Min vurdering av kategorien	s. 12
4.4.2 Hendelsesforløp som tilsier grov uaktsomhet	s. 12
4.4.2.1 Min vurdering av kategorien	s. 16
4.4.3 Frifinnelser – den grove uaktsomhetens nedre grense	s. 16
5. Konklusjon og avsluttende bemerkninger	s. 19
Litteraturliste	s. 21

1. Innledning

Oppgavens problemstilling er å kartlegge og klarlegge hva som er gjeldende rett for grovt uaktsom voldtekt etter straffeloven (strl.) § 294, jf. § 291.¹ Primærfokuset vil være å redegjøre for hva som ligger i *skyldkravet*, men også innholdet i gjerningsbeskrivelsens objektive vilkår vil gjennomgås.

Bakgrunnen for mitt valg av tematikk skyldes flere forhold. For det første var innføringen av bestemmelsen om grovt uaktsom voldtekt omstridt da seksuallovbruddene ble revidert i 2000.² Den var også gjenstand for debatt i forbindelse med innføring av ny straffelov i 2005.³ Uenigheten om innføringen av bestemmelsen knyttet seg til straffverdigheten og nødvendigheten av grovt uaktsom voldtekt, blant annet fordi lovgiver normalt kun anser forsettlige handlinger som klanderverdige nok for straff.⁴ Voldtektssaker er også ofte et tema i offentligheten,⁵ senest høsten 2016 med den mye omtalte ”Hemsedal-saken”.⁶ Sammenstilt med erfaringer jeg gjorde meg i praksisåret førte dette til at jeg ville lære mer om grovt uaktsom voldtekt.

Før jeg svarer på problemstillingen, skal oppgavens avgrensning presenteres. Videre skal jeg kort forklare hvilken metode jeg har brukt for å undersøke gjeldende rett. Dernest vil historikken og bakgrunnen for innføringen av bestemmelsen om grovt uaktsom voldtekt kort gjennomgås. Etter det blir elementene i gjerningsbeskrivelsen i strl. § 291 presentert. Så vil skyldkravet i strl. § 294 behandles ved gjennomgang av rettspraksis og supplerende rettskilder. Avslutningsvis skal lovbestemmelsens hensiktsmessighet adresseres kort.

2. Tema og avgrensning

I oppgaven skal jeg forsøke å klarlegge rettstilstanden knyttet til grovt uaktsomt voldtekt i tilfeller der den seksuelle omgangen er skaffet gjennom bruk av vold eller truende atferd etter strl. § 294 jf. § 291 a. Det avgrenses mot bokstav b, fordi alternativet benyttes hyppigere i tilfeller grovt uaktsomt voldtekt vurderes.⁷ Av hensyn til oppgavens omfang er det derfor ikke mulig å foreta en inngående behandling av alternativet. Bokstav c vil heller ikke behandles,

¹ Lov om straff (straffeloven) av 20. mai 2005 nr. 28

² Se kap 4.1

³ Se kap. 4.1

⁴ Med modifikasjoner av bl.a. effektivitetshensyn: Se Linda Gröning, Erling Johannes Husabø og Jørn Jacobsen, *Frihet, forbrytelse og straff* Bergen 2015 s. 331

⁵ Se blant annet: [http://p3.no/dokumentar/voldtatt-og-henlagt/\(03.02.2017\)](http://p3.no/dokumentar/voldtatt-og-henlagt/(03.02.2017)),

<http://www.vg.no/nyheter/innenriks/voldtekt/aatte-av-ti-voldtektssaker-henlegges/a/10046179/>, (03.02.2017)

⁶ LB-2015-85818

⁷ Også omtalt som ”sovevoldtekter” eller ”festvoldtekter”

fordi alternativet er lite berørt i praksis. Forsøk, grov voldtekt jf. strl. § 293 og medvirkning behandles ikke av hensyn til oppgavens omfang.

3. Juridisk metode og rettsgrunnlag

I kapittel 3 skal jeg redegjøre for hvilken metode jeg har brukt i oppgaven. Da blir det også enklere for lesere å ettergå funnene jeg har gjort.

Lovteksten i strl. 2005 er benyttet for å klarlegge ordlyden. Videre er det omfattende forarbeider til bestemmelsen, og Ot.prp. nr. 28 (1999-2000), Ot.prp. nr. 90 (2003-2004) og Ot.prp. nr. 22 (2008-2009) er gjennomgått inngående. Også NOU 1997:23 og NOU 2002:4 er brukt som rettskilde.

Rettspraksis har vært spesielt sentralt i forsøket på å klarlegge gjeldende rett knyttet til grovt uaktsom voldtekt. Praksisen refererer seg primært til strl. av 1902,⁸ ettersom strl. av 2005 først trådte i kraft oktober 2015. Det bemerkes at for den generelle bestemmelsen om grov uaktsomhet etter strl § 23(2) er det endringer i rettsstilstanden. Flere handlinger enn tidligere antas omfattet av vilkåret,⁹ som kan medføre nyanseforskjeller. Bestemmelsen for *grovt uaktsom voldtekt* skiller seg imidlertid ikke fra tidligere straffelov, og dermed vil dommer avsagt før 2015 også være relevante, selv om noen flere tilfeller kan antas å rammes.

Jeg foretok et søk i lovdata for å identifisere relevante rettsavgjørelser. Jeg benyttet søkeordet ”grovt uaktsom voldtekt” i søkemotoren ”hurtigsøk i hele Lovdata,” og avgrenset til rettsavgjørelser. Søket ga 125 treff. Alle treffene er imidlertid ikke relevante, all den tid jeg kun behandler avgjørelser som referer seg til grovt uaktsom voldtekt i relasjon til nåværende strl. § 291 a.¹⁰ Domsutvalget begrenses også til dommer avsagt av lagmannsrett og Høyesterett. Andre dommer der ”grovt uaktsom voldtekt” benyttes faller utenfor rettskildematerialet. Det gjelder eksempelvis dommer der det refereres til en høyesterettsavgjørelse i forbindelse med oppreisningsutmåling¹¹, uten at avgjørelsene omhandler grovt uaktsom voldtekt. Av totalt 125 dommene, er kun 30 relevante i det videre.

Majoriteten av de 30 relevante dommene er avsagt av lagmannsretten. Ettersom lagmannsretten ikke er en prejudikatsdomstol, har dommene svakere rettskildemessig vekt

⁸ Lov av 22. mai 1902 nr. 10 om straff § 192 4. ledd

⁹ Ot.prp. nr. 90 (2003-2004) kap 30.1

¹⁰ Som også inkluderer dommer etter strl. av 1902 § 192 1. ledd litra a.

¹¹ Rt. 2004 s. 1556

enn dommer som er avsagt av Høyesterett.¹² De ytterst få dommer som er funnet fra Høyesterett omfatter i liten grad en vurdering av aktsomhetsnormen, men heller spørsmål om straffeutmåling og oppreisningssum.¹³ De konklusjoner jeg trekker fra domsmaterialet vil derfor ha svakere rettskildemessig vekt enn dersom gjennomgangen utelukkende baserte seg på dommer avsagt i Høyesterett.

4. Grovt uaktsom voldtekt strl. § 294

4.1 Historikk og bakgrunn for innføring av bestemmelsen

Bestemmelsen om grovt uaktsom voldtekt kom inn i straffeloven etter revisjonen av seksuallovbruddkapittelet i 2000.¹⁴ I prosessen var seksuallovbruddutvalget delt i sin oppfatning av om grovt uaktsom voldtekt skulle kriminaliseres.¹⁵ Likevel foreslo departementet, under tvil, at grovt uaktsom voldtekt skulle kriminaliseres.¹⁶ Justiskomiteens flertall gikk inn for kriminalisering.¹⁷

En lignende prosess gjentok seg da straffelovkommisjonen i arbeidet med ny straffelov foreslo at bestemmelsen skulle fjernes.¹⁸ Igjen gikk departementet inn for å beholde bestemmelsen med begrunnelsen ”dersom man ikke viderefører bestemmelsen om grovt uaktsom voldtekt, vil man dermed utelukke alvorlige integritetskrenkelser fra straffansvar”.¹⁹

Departementet gjennomgikk statistikk på antall anmeldelser og domfellelser. Selv om bestemmelsen rammer et beskjedent antall hendelser sammenlignet med forsettlig voldtekt, kom de likevel til at den burde videreføres.²⁰ Det er den videreførte versjonen i strl. § 294 jeg i det videre tar for meg.²¹ Først skal gjerningsbeskrivelsen i strl. § 291 a gjennomgås.

4.2 Gjerningsbeskrivelsen i strl. § 291 a.

Av den relevante delen av gjerningsbeskrivelsen i strl. § 291 fremgår følgende:

”Med fengsel inntil 10 år straffes den som

a) skaffer seg seksuell omgang ved vold eller truende atferd”

¹² Erik Magnus Boe, *Grunnleggende juridisk metode*, Oslo 2012 s. 141

¹³ Rt. 2004 s. 1553, Rt. 2004 s. 1556, Rt. 2006 s. 513 og Rt. 2006 s. 961.

¹⁴ Aina Mee Ertzeid, *Straffeloven § 192 om voldtekt, Jussens venner vol. 41* 2006 s. 337-371 (s. 355)

¹⁵ NOU 1997: 23

¹⁶ Ot.prp. nr. 28 (1999-2000) kap. 4.2.4

¹⁷ Ot.prp. nr. 22 (2008-2009) kap. 7.5.4.3

¹⁸ NOU 2002: 4 kap. 10.2 s. 405-406

¹⁹ Ot.prp. nr. 22 (2008-2009) s. 236

²⁰ Ot.prp. nr. 22 (2008-2009) s. 236

²¹ Med de forbehold som er tatt i kap. 3 om manglende rettspraksis etter innføring av ny strl. av 2005 i oktober 2015

Jeg vil nå redegjøre for bestemmelsens innhold, med utgangspunkt i ordlyden og supplerende rettskilder.

4.2.1 ”Seksuell omgang”

En alminnelig forståelse av ordlyden ”seksuell omgang” omfatter samleie, oralsex, berøring av kjønnsorgan med en viss intensitet og innføring av fingre eller gjenstander i skjede eller endetarmsåpning. Begrepet svarer i det vesentlige til det lovgiver har nevnt i strl. § 292, herunder innføring av penis i skjede eller endetarmsåpning jf. strl. § 292 (1) litra a, innføring av penis i fornærmedes munn jf. litra b og innføring av gjenstand i skjede eller endetarmsåpning jf. litra c.²²

Seksuell omgang omfatter imidlertid mer enn det som er nevnt i strl. § 292. Etter rettspraksis og forarbeidene inkluderes også fysisk berøring mellom blottede kroppsdeler²³ selv om det ikke var gjerningspersonens forsett å føre penis inn i skjede,²⁴ annen kontakt mellom munn og kjønnsorgan, som suging og slikking²⁵ og tilfeller der gjerningspersonen har beveget sitt kjønnsorgan mellom lårene til fornærmede.²⁶

4.2.2 ”Skaffer seg ved”

Formuleringen ”skaffer seg ved” vold eller truende atferd peker på et tvangselement. I tillegg må det eksistere en årsakssammenheng mellom volden eller den truende atferden og den seksuelle omgangen.²⁷ Årsakssammenheng fordrer ikke umiddelbar nærhet i tid.²⁸

4.2.3 ”Vold”

I dagligtale benyttes ofte ”vold” om slag, spark, lugging og andre liknende maktanvendelser. I juridisk teori er vold oppsummert som ”enhver maktanvendelse mot fornærmedes legeme som utføres med det forsett å overvinne en alvorlig ment motstand”,²⁹ og derfor noe videre enn det som omfattes av den dagligdagse forståelsen av ordet.

²² Strl. § 292 angir Minstestraft for voldtekt til samleie mv. og er således ”kvalifiserte former” for seksuell omgang.

²³ Se bl.a. Rt. 1970 s. 1110

²⁴ Rt. 1912 s. 624

²⁵ Se bl.a. Rt. 2013 s. 751 og Ot.prp. nr. 28 (1999-2000) kap. 4.1

²⁶ Rt. 2002 s. 436 og Ot.prp. nr. 22 (2008-2009) kap. 7.4.1

²⁷ Se bl.a. Ot.prp. nr. 22 (2008-2009) s. 217

²⁸ Se blant annet Rt. 2004 s. 1556 og Rt. 2006 s. 513

²⁹ Bl.a. Magnus Matningsdal i Bratholm/Matningsdal (red.): *Kommentarutgave til straffeloven, Annen del, forbrydelser*, Oslo 1995 s. 429

For voldtektsbestemmelsen er det å holde fornærmede fast eller klemme fornærmede hardt mot seg å regne som ”vold.”³⁰ Utenfor faller tilfeller fornærmede muntlig gir uttrykk for at vedkommende ikke ønsker den seksuelle omgangen, men gjerningspersonen ikke responderer på den verbale motstanden.³¹

4.2.4 ”Eller truende atferd”

”Truende atferd” omfatter etter en naturlig språklig forståelse bruk av kommunikasjon verbalt eller nonverbalt for å skremme eller fremkalle frykt. Forståelsen sammenfaller med departementets oppfatning, som er at all truende atferd for å oppnå seksuell omgang skal omfattes av voldtektsbestemmelsen, men at truslenes alvor vil kunne ha betydning for straffeutmålingen.³²

Voldtektsbestemmelsen inkluderer trusler om å inngi rett anmeldelse og annen ikke straffbar handling.³³

I forarbeidene er flere faktorer, som kan ha betydning for hvordan en handling oppfattes, nevnt. Både alder, sårbarhet, omgivelsene og relasjonen mellom de involverte vil kunne ha betydning for om en atferd er truende.³⁴ Faktorene er aktuelle både når trusselen er framsatt i ord og i handling.

4.3 Skyldkravet

Lovgiver anser kun handlinger som er forsettlig som tilstrekkelig klanderverdige til og straffes i de fleste tilfeller.³⁵ Forsettskravet er imidlertid ikke absolutt, og det følger av strl. § 21 at det gjøres unntak der ”annet er bestemt.” Unntaket er uaktsomhet eller grov uaktsomhet etter strl. § 23.

Først skal forsettskravet behandles. Dernest skal jeg redegjøre generelt for hva som ligger i uaktsomhet og grov uaktsomhet. Forsett behandles inngående, ettersom det har betydning for grov uaktsomhets øvre grense i vurderingen av rettspraksis. Dernest skal vilkåret om grov uaktsomhet vurderes særskilt i lys av strl. § 294, jf § 291 a, og gjeldende rett skal forsøkes klarlagt.

Både for forsett og uaktsomhet gjelder dekningsprinsippet. Prinsippet fordrer at skylden skal

³⁰ Rt. 1989 s. 979

³¹ Rt. 1993 s.1302

³² Ot.prp.nr 28 (1999-2000) kap. 4.3.4.2 og kap. 16.1.1.

³³ Se Rolf B. Wegner, *Stafferett spesiell del*, Oslo 2015 s. 196

³⁴ Ot.prp. nr 22 (2008-2009) kap 16.7

³⁵ Ot.prp. nr. 90 (2003-2004) kap 10.2.4

dekke alle objektive momenter i straffebudets norm.³⁶ For voldtekt innebærer dette at gjerningspersonen har handlet med forsett eller opptrådt grovt uaktsomt med ”vold eller truende atferd”, årsakssammenhengen uttrykt med ”skaffer seg” og ”seksuell omgang”. Mangler forsett eller grov uaktsomhet for en av disse objektive vilkårene, kan heller ikke gjerningspersonen straffes.

4.3.1 Forsett

Legaldefinisjonen av forsett framgår av strl. § 22. Lovteksten angir tre ulike måter forsett kan foreligge; hensiktsforsett, sannsynlighetsforsett eller *dolus eventualis*.

Ordlyden av ”hensikt” indikerer at vedkommende har gjort en anstrengelse for å nå et bestemt mål, som personen har sett for seg at skal realiseres. Handlingen må være tilsiktet. En tilsvarende forståelsen fremgår av forarbeidene.³⁷ Det er i utgangspunktet ikke av betydning hvor sannsynlig det var at handlingen ble vellykket, så lenge lovbrøyteren regner det som en mulighet.³⁸

Videre kan forsett foreligge etter strl. § 22 bokstav b dersom vedkommende hadde ”bevissthet om at handlingen sikkert eller mest sannsynlig dekker gjerningsbeskrivelsen”. Etter en naturlig språklig forståelse foreligger sannsynlighetsforsett dersom gjerningspersonen holder for mer sannsynlig enn ikke at hendelsen inntreffer. Forståelsen samsvarer med forarbeidene, der det fremgår at sannsynlighetsforsett foreligger der lovbrøyteren ikke ønsker at handlingen skal oppfylle gjerningsinnholdet i straffebudet, men likevel holder dette som sikkert eller mest sannsynlig.³⁹ Det er lovbrøyterens oppfattelse av den faktiske situasjonen på handlingstidspunktet som er avgjørende for om sannsynlighetsforsett foreligger, ikke hva den objektive sannsynligheten for at hendelsen inntreffer er.⁴⁰

Den siste forsettsformen hjemles i bokstav c, og kalles eventuelt forsett. Gjerningspersonen må holde ”det for mulig at handlingen dekker gjerningsbeskrivelsen,” og velge å ”handle selv om det skulle vært tilfellet.” Gjerningspersonen må således innse mulighet for noe, og må videre forestille seg hypotetisk at den muligheten realiserer seg med sikkerhet. Deretter må vedkommende handle, til tross for at vedkommende hadde en positiv bevissthet om at følgen

³⁶ Steinar Fredriksen, *Lovbrudd, skyld og straff*, Oslo 2016 s. 67-69 og 92-94

³⁷ Ot.prp.nr. 90 (2003-2004) s. 424

³⁸ Ot.prp. nr. 90 (2003-2004) s. 425

³⁹ Ot.prp. nr. 90 (2003-2004) s. 425.

⁴⁰ Ot.prp. nr. 90 (2003-2004) s. 425

ville inntreffe.⁴¹ Eventuelt forsett avgrenses nedad mot bevisst uaktsomhet.⁴²

For alle forsettsformene er det avgjørende hva gjerningspersonen har tenkt, herunder den subjektive oppfatningen til gjerningspersonen på gjerningstidspunktet. Klarlegging av lovbrysterens subjektive forståelse må imidlertid ”i stor utstrekning ... skje ut i fra de faktiske forhold, slik de tiltalte har kjent dem, og med anvendelse av vanlig sunn fornuft og allment aksepterte erfaringssetninger.”⁴³ Det er derfor mulig å komme til at gjerningspersonen hadde forsett, til tross for at vedkommende benekter forholdet.⁴⁴ Dette følger også av annen rettspraksis og juridisk litteratur,⁴⁵ og er av og til omtalt som sløret forsett. Andenæs skriver at det ikke kreves en ”dagklar bevissthet og regner i sannsynlighetsprosjenter”.⁴⁶ Poenget er at det i mange tilfeller er mulig å si med sikkerhet at gjerningspersonen var klar over noe, selv om vedkommende ikke erkjente og artikulerte denne kunnskapen for seg selv på gjerningstidspunktet. Mennesker har ofte en slik kjennskap til omstendigheter og hvilke følger som kan forventes, at refleksjon knyttet til omstendighetene ikke er påkrevd.

For uaktsomhet og grov uaktsomhet knyttes derimot vurderingen i det vesentlige opp mot handlingsmønsteret, og ikke hva som ble tenkt av personen. I det videre vil uaktsomhet og grov uaktsomhet behandles.

4.3.2 Uaktsomhet og grov uaktsomhet

Legaldefinisjonen av uaktsomhet fremgår av strl. § 23. Handlingen må ha vært *i strid* med kravet til forsvarlig opptreden på et område og gjerningspersonen må i tillegg kunne bebreides ut fra sine personlige forutsetninger. Ordlyden av ”i strid med kravet til forsvarlig opptreden på et område” peker på en objektiv vurdering av handlingen, og er uavhengig av hva gjerningspersonen selv vurderte.⁴⁷ At det dreier seg om opptreden på et område, viser til at aktsomhetskravet er ulikt på ulike livsområder.⁴⁸ Fra forarbeidene fremgår følgende:

”I den objektive vurderingen av om handlingen fraviker de krav som stilles til forsvarlig opptreden, må det først klarlegges hva som er normen for aktsom opptreden, og deretter om

⁴¹ Rt. 2004 s. 1769.

⁴² Ot.prp. nr. 90 (2003-2004) s. 425

⁴³ Rt. 1974 s. 328 på s. 385. Se også Ot.prp. nr. 90 (2003-2004) a. 426

⁴⁴ Fredriksen (2016) s. 83-84

⁴⁵ Se for eksempel Rt. 2011 s. 1104

⁴⁶ Siteret i Fredriksen (2016) s. 84

⁴⁷ Ot.prp. nr. 90 (2003-2004) s. 426

⁴⁸ Ot.prp. nr. 90 (2003-2004) s. 426

normen er fraveket i det konkrete tilfellet."⁴⁹

Det vil normalt være nok for å konstatere uaktsomhet at de objektive vilkårene er oppfylt, ettersom dette er i strid med "normen for aktsom opptreden".⁵⁰ Utgangspunktet modifiseres imidlertid av og til. Gjerningspersonen må også kunne bebreides ut fra sine *personlige forutsetninger*. Det fordrer en vurdering av gjerningspersonens egenskaper i relasjon til handlingen som er utført, og referer seg ofte til vedkommendes medfødte forutsetninger.⁵¹

For grov uaktsomhet etter strl § 23 (2) må handlingen objektivt sett være svært klanderverdig og det må være grunnlag for sterk bebreidelse av gjerningspersonen ut i fra vedkommendes personlige forutsetninger. Det fremkommer av forarbeidene at det for grov uaktsomhet kreves større avvik fra hva som er forsvarlig atferd på et område og en mer kvalifisert form for bebreidelse, sammenliknet med alminnelige uaktsomhet.⁵²

4.4 Grovt uaktsom voldtekt

Hittil har jeg redegjort generelt for hva grov uaktsomhet etter strl. § 23 er. I det videre skal jeg konkretisere skyldkravet og aktsomhetsnormen i relasjon til voldtektbestemmelsen i strl. § 294.

Etter en gjennomgang av de totalt 30 relevante dommene på rettsområdet har jeg delt dommene inn i tre kategorier for å enklere vurdere rettstilstanden. Kategoriene er imidlertid ikke gjensidig utelukkende. En og samme dom kan derfor passe inn i flere kategorier. Inndelingen er relevant for å prøve å kartlegge og klarlegge bestemmelsen om grovt uaktsom voldtekt, som er oppgavens hovedproblemstilling.

4.4.1 Vanskeligheter med bevisvurdering av forsett

Den første kategorien omfatter dommer hvor jeg mener voldtektens objektive side er av en slik karakter at gjerningspersonen forsett burde vært klart.⁵³ Allikevel pådømmes ikke forholdet som forsettlig, men som grovt uaktsomt voldtekt. Min teori er at retten finner det problematisk å bevise forsettet i tilknytning til hele eller deler av den objektive gjerningsbeskrivelsen.⁵⁴

⁴⁹ Ot.prp. nr. 90 (2003-2004) s. 426

⁵⁰ Fredriksen (2016) s. 87

⁵¹ Fredriksen (2016) s. 88

⁵² Ot.prp. nr. 90 (2003-2004) s. 427

⁵³ Se kap. 4.3.1. avsnitt 5

⁵⁴ For mange dommer med lagrette kommer ikke rettens standpunkt fram.

Syv av 30 dommer er plassert i kategorien. Standpunktet jeg inntar skal belyses ved bruk av to eksempler fra praksis.⁵⁵

Det klareste eksemplet jeg har funnet i kategorien er Borgarting lagmannsretts dom LB 2002 – 771. Lagmannsretten legger følgende saksforhold til grunn:

“Den 25. og 26. desember 2000 hadde tiltalte besøk hjemme av sin kjæreste, B. Begge hadde brukt ecstasy og drukket alkohol. Om morgenen den 26. desember slo og sparket tiltalte kjæresten. Noe senere tok han tak i kjærestens hode og presset det mot sitt underliv samtidig som han forlangte at hun skulle suge ham. Samtidig truet han henne med å slå henne dersom hun ikke gjorde som han sa. Av frykt for liv og helse oppgav kjæresten motstand hvorefter hun tok hans penis i munnen. Tiltalte opptrådte grovt uaktsomt ved ikke å forstå at kjæresten følte seg truet, var redd og motsatte seg den seksuelle handlingen.”

Lagretten svarte i saken nei på spørsmålet om det forelå forsettlig voldtekt. De ble deretter stilt tillegsspørsmål om grovt uaktsom voldtekt, og svarte ja. Ettersom skyldspørsmålet er avgjort i lagrette, er det ingen nærmere beskrivelser av rettens vurderinger. Jeg mener allikevel at det er holdepunkter for å påstå at dommen egentlig er et eksempel på forsettlig voldtekt, i lys av det hendelsesforløpet retten finner bevist.

Det er etter mitt syn vanskelig å tenke seg at gjerningspersonen ikke har hensikts- eller sannsynlighetsforsett.⁵⁶ Tiltalte presset hodet til fornærmede mot sitt eget underliv, samtidig som han “forlangte at hun skulle suge ham”. I tillegg truet tiltalte fornærmede med slag dersom hun ikke gjorde som han sa. Handlingene kvalifiserer både som trusler og vold.⁵⁷

Jeg mener vedkommende umulig kan foreta disse to handlingene samtidig, uten å forstå at den etterfølgende seksuelle omgangen er tiltvunget. Begrunnelsen for min oppfatning er at retten, i saker tiltalte benekter eller er taus om sin straffeskyld, må ta utgangspunkt i det faktiske forhold slik de har funnet det bevist og allment aksepterte erfaringssetninger.⁵⁸ Det fremkommer ikke på noe tidspunkt i dommen at gjerningspersonen hadde noe spesielt ved seg som gjorde at han ikke forstod at hans atferd var voldelig og truende. Når retten har funnet bevist det beskrevne hendelsesforløpet, mener jeg at forsett foreligger. Hans eventuelt

⁵⁵ Se LB 2006–102096, LB 2009–176051, LA 2013–135694 og LE 2016-136202 for ytterligere eksempler på tilfeller jeg mener fremstår som forsettlige voldtekter. I Rt. 2004 s. 1556 mente også lagmannsretten at det var en forsettlig voldtekt, men det var ikke i tråd med tiltalen.

⁵⁶ Se kap. 4.3.1 avsnitt 2 og 3

⁵⁷ Kap. 4.2.3 og 4.2.4

⁵⁸ Kap. 4.3.1

manglende forsett på grunn av rus fritar heller ikke for straff, da dette kan fingeres etter strl. § 25(3).

En annen dom som illustrerer poenget er Borgarting lagmannsretts sak LB 2012–50521. To personer var tiltalt for forsettlig voldtekt, men kun en ble dømt etter tiltalen. For den andre tiltalte fikk lagretten tilleggsspørsmålet om vedkommende hadde gjort seg skyldig i grovt uaktsomt voldtekt, og svarte ja. Hendelsesforløpet som lagmannsretten legger til grunn er slik:

“(…) Hun ble etter hvert overtalt av B til å bli med ham og A inn på Bs rom på mottaket, og B geleidet henne inn dit ved å ta henne i armen. Hun satte seg på sengen ved siden av A, og B ga uttrykk for at han solgte hasj og trakk frem en bunke med penger. Plutselig dyttet B henne overende på sengen, rev av henne kjolen og en BH-topp. Hun sa «nei» og at hun ikke ville, men han satte seg oppå overkroppen hennes slik at armene hennes ble låst fast langsmed kroppen. B førte deretter sin penis inn i munnen hennes. Hun vred på hodet i et forsøk på å komme unna. Samtidig holdt hun tak i strømpebuksen sin med hendene, men A dro både strømpebuksen og trusen av henne og presset sin penis inn i hennes skjede. Hun ga opp å gjøre motstand og ventet bare på at de skulle gjøre seg ferdige..”

Rettens syn presenteres i dommen på følgende måte:

“Etter lagmannsrettens syn burde A, ... , utvilsomt ha forstått at den seksuelle omgang han hadde med henne ikke var frivillig, men ble oppnådd ved den adferd som B utviste, ... Slik lagmannsretten ser det har A utvist en kvalifisert klanderverdig opptreden som foranlediger sterke bebreidelser for mangel på aktsomhet.”

Med formuleringen ”utvilsomt” sier retten at de vurderer det som en klar grovt uaktsomt voldtekt.

Jeg har vanskelig for å akseptere dette, hendelsesforløpet lagt til grunn. Ut over at B hadde en mer dominerende rolle enn A, er det ingen andre momenter i dommen som taler for at B ikke hadde hensikt, eller i alle fall holdt det som mer sannsynlig enn ikke at den seksuelle omgangen var betinget av A sin bruk av vold.⁵⁹

Jeg mener derfor det er mer nærliggende å betegne As handling som forsettlig. A var tilstede da B dyttet C overende på sengen, rev av henne klærne og “satte seg på oppå overkroppen hennes slik at armene hennes ble låst fast langsmed kroppen”. A drar selv av strømpebuksen

⁵⁹ Eventuelt medvirkning er ikke drøftet av hensyn til oppgavens rammer.

og trusen til C, tross for at hun forsøker å holde den oppe. Dette kan i seg selv være vold, da det er en ”maktanvendelse mot fornærmedes legeme ... overvinne alvorlig ment motstand”.⁶⁰ Dette gjør at A ”skaffer seg seksuell omgang”. Basert på vurderingen retten må gjøre, er det vanskelig å tenke seg at A ikke har hatt forsett ut ifra de faktiske omstendighetene.

4.4.1.1.Min vurdering av kategorien

I kategorien plasseres syv saker hvor voldtekten etter mitt syn fremstår som forsettlig, tatt i betraktning hendelsesforløpet retten finner bevist. Retten er imidlertid av en annen oppfatning,⁶¹ og gjerningspersonene dømmes for grovt uaktsomme voldtekter i samtlige saker. Funnet er sammenfallende med hva Wegner beskriver som lovgiverens ønske om å ramme skjult forsett, for å gi voldtektsofferne sterkere rettsvern.⁶² Det samsvarer også med departementets vurdering der de, etter å ha gjennomgått noen relevante dommer, kommer til at det dreier seg om ”kvalifiserte klanderverdige forhold som synes å ligge tett opp til forsettlig voldtekt”.⁶³

Samtlige saker er grove integritetskrenkelser, så terskelen for å anvende bestemmelsen virker å være høy basert på rettskildematerialet. Den nedre grensen for pådømmelse etter strl. § 291 kan virke å ligge under øvre grense for strl. § 294.

4.4.2 Hendelsesforløp som tilsier grov uaktsomhet

Den andre kategorien omfatter de dommene jeg mener fremstår som grovt uaktsomme voldtekter. Det vil typisk være saker der gjerningspersonen, i hendelsesforløpet lagt til grunn, ikke har forstått at vold eller truende atferd er brukt eller mangler forsett om årsakssammenheng mellom utøvd vold og truende atferd og den seksuelle omgangen. Jeg har plassert ti av 30 dommer i kategorien.⁶⁴

Jeg behandler først en sak som ligger i grenseland mellom kategori en og to. Deretter vil jeg gi to eksempler på dommer som etter min mening er klarere tilfeller av grovt uaktsom voldtekt.

⁶⁰ Kap. 4.2.3

⁶¹ Bortsett fra i Rt. 2004 s. 1556

⁶² Wegner 2015 s. 200

⁶³ Ot.prp. nr. 22 (2008-2009) kap. 7.5.4.5

⁶⁴ Rt. 2004 s. 1553, Rt. 2006 s. 513, LG 2007–80440, LG 2007–92399, LE 2007–76116, LB 2009–131786, LB 2012–207807, LA 2013–179465, LH 2015-10849 og LF 2016-157715

I Gulating lagmannsretts dom LG 2007–80440 svarte lagretten nei på spørsmål om forsettlig voldtekt. De svarer derimot ja på tilleggsspørsmålet om grovt uaktsomt voldtekt. Følgende hendelsesforløp ble funnet bevist:

“Tiltalte var fortsatt sterkt beruset og aggressiv og holdt en knyttet neve opp mot fornærmedes ansikt. Barna ble deretter bedt om å forlate rommet, og døren ble lukket etter dem. Tiltalte sa da at han ville ha sex med fornærmede, og ba henne ta av seg klærne. Fornærmede var på dette tidspunkt svært redd for hva tiltalte kunne gjøre med henne. Hun kledde av seg, og tiltalte skubbet henne bort og ned i sengen. Han la seg deretter ved siden av henne, og begynte å gjøre seksuelle tilnærmelser. Av frykt for mannens reaksjoner, var fornærmede i denne situasjonen passiv. Hun jamret noe, men lot ektemannen gjøre det han ville. På grunn av beruselse var tiltalte ikke i stand til å gjennomføre samleie, og han førte sin hånd med betydelig kraft inn i fornærmedes skjede, samtidig som han beveget hånden. Dette fant sted i løpet av noen minutter. Deretter sovnet tiltalte. Fornærmede ble liggende i sengen noen timer etterpå. I løpet av denne perioden stod hun opp og gikk på badet. Hun hadde oppdaget at hun blødde kraftig fra underlivet.”

Om skyldspørsmålet uttaler lagmannsretten:

”Han har ikke vært klar over at det var årsakssammenheng mellom den tvang og truende adferd som fornærmede opplevde, og den oppnådde seksuelle omgang. Han er imidlertid sterkt å bebreide for at han ikke forstod dette.”

Jeg er delvis enig med lagmannsrettens uttalelse, all den tid fornærmede forholdt seg passiv i frykt for mannens reaksjoner. Som det beskrives lot hun “ektemannen gjøre det han ville”. Videre kjenner han fornærmede som person og på det seksuelle området. Det kan derfor være vanskelig å bevise at tiltalte hadde forsett om årsakssammenhengen. Allikevel opptrer ektemannen svært truende og aggressivt overfor fornærmede. Han har også bedre forutsetning for å kjenne til fornærmedes grenser og reaksjonsmønstre, og hans kjennskap til hennes person kan også tale *for* at forsett foreligger.

At mannen er svært beruset er heller ikke relevant, jf strl. § 25 (3). Med utgangspunkt i hendelsesforløpet har jeg noe vanskelig for å akseptere at ektemannen ikke hadde hatt

hensikts- eller sannsynlighetsforsett om sammenhengen mellom den truende atferden og den seksuelle omgangen dersom han var edru.⁶⁵

Et annet tilfelle av grovt uaktsom voldtekt er høyesterettsavgjørelsen Rt. 2004 s. 1553.

Høyesterett behandler straffeutmålingsanke i dom LF 2003–20187. Lagmannsretten har i saken funnet fornærmedes beskrivelse av handlingen bevist. Den fremkommer av dommen slik:

“... i det første tilfellet ble hun presset mot veggen, men prøvde å vri seg unna uten å klare det. Da tiltalte dro ned buksene og trusa hennes, sa hun at hun ville være jomfru. Hun ble skrekkslagen og fikk tårer i øynene.

I det andre tilfellet skjedde mye av det samme, men da han tok hånden hennes og la på penis, tok hun den bort, og da han gjentok dette, røsket hun hånden bort. Hun ble så nærmest lammet.

Tredje gangen presset han henne også mot veggen og mye av det samme skjedde, men det er tvil om han fikk presset penis inn. Hun var da livredd og ytet ingen motstand. Han slapp henne da hun sa det kom en bil.”

Høyesterett uttaler følgende om skyldkravet:

“Han har altså ikke vært klar over at det var årsakssammenheng mellom den tvang og truende atferd som fornærmede opplevde, og den oppnådde seksuelle omgang. ... han vist en kvalifisert klanderverdig opptreden som foranlediger sterke bebreidelser for mangel på aktsomhet. Det forhindret ikke en slik karakteristikk fra lagmannsrettens side at A intellektuelt befinner seg i nedre del av normalområdet, og at han på gjerningstiden nylig hadde mistet sin far, som tok livet av seg.”

Høyesterett bekrefter den vurderingen lagmannsretten gjør, både av den “kvalifisert klanderverdige opptreden” og vurderingen om dette “foranlediger sterke bebreidelser for mangel på aktsomhet”. I vurderingen tar de med både intellektet til A og hans sårbarhet på gjerningstidspunktet. Lagmannsretten har også i sin dom vurdert aldersforskjellen til A og fornærmede, og skriver: *“Dette skjerper etter flertallets skjønn også det kravet til aktsomhet som må stilles til tiltalte.”*

⁶⁵ Se også Rt. 2004 s. 1556

Dommen et eksempel på at gjerningspersonens forsett om årsakssammenhengen ikke kan bevises, som leder til domfellelse for grovt uaktsomt voldtekt. Tiltalte hadde lavere intelligens enn en normalperson. Alminnelige erfaringssetninger kan derfor ikke spille en like sentral rolle i forsettsvurderingen, fordi det er gjerningspersonens *subjektive* oppfatning av situasjonen som er avgjørende. Tilfellet fremstår derfor som et klarere tilfelle av grovt uaktsomt voldtekt enn de dommene som er gjennomgått hittil.

En annen svært interessant dom er LB 2009–131786. I dommen ble det tatt ut tiltalte for forsettlig voldtekt. Lagretten svarte nei på spørsmålet, men svarte ja på tilleggsspørsmål om grovt uaktsomt voldtekt.

Dommen skiller seg klart fra de andre dommene i utvalget, fordi gjerningspersonen og fornærmede ikke har noen kjennskap eller tilknytning i utgangspunktet. Faktum har derfor likhet med en “overfallsvoldtekt”. Retten finner det dessuten ikke bevist at gjerningspersonen har forsett om sin truende atferd, og knytter seg ikke an til årsakssammenhengen som ellers er tendensen. Gjerningspersonens atferd var meget a-typisk og opplevdes som truende av fornærmede. Det var imidlertid ikke mulig å bevise at gjerningspersonen selv forsto dette. Det framkommer av dommen at kontakten mellom gjerningspersonen og fornærmede oppsto slik:

“Fornærmede var den aktuelle natten på vei hjem. Hun var beruset etter tidligere samme natt å ha inntatt 7-8 halvliter med øl. Siktede var ute og vandret i det samme området som fornærmede. ... Siktede nærmet seg fornærmede bakfra. Hun ble klar over det da han nærmet seg.

Senest i det han gikk rundt/forbi henne tok han ut sin penis gjennom buksesmekken og spurte henne på engelsk om hun vil hjelpe ham. Fornærmede som straks så hans penis, svarte - også hun på engelsk - nei. Hun fikk umiddelbart sterk frykt og angst. Hun ble usikker på om siktede overhodet var tilregnelig og fryktet således også for at han skulle ta livet av henne.”

Det ble gjennomført et samleie, og fornærmede sugde deretter gjerningspersonens penis. Fornærmede gjorde ikke motstand av frykt for livet sitt. Situasjonen førte til at gjerningspersonen ikke forstod at hans atferd var så truende at fornærmede fryktet for livet. Vurderingen til lagmannsretten framkommer av dommen slik:

“Lagmannsretten legger til grunn at siktede ved en feilbedømmelse som er grovt klanderverdig ikke forsto at hans samlede atferd - fra han kom i nærheten bak henne og frem til de to skilte lag - forårsaket sterk angst og frykt hos fornærmede, endog angst for å bli tatt

livet av. ... Siktedes handlinger kjennetegnes etter lagmannsrettens syn av stor hensynsløshet. Det å komme opp bak en enslig kvinne natterstid uten andre personer tilstede har allerede i utgangspunktet et potensiale for å skremme, samt for å skape redsel, angst og frykt. Når siktede i en slik situasjon også har sin penis ute og viser den frem til fornærmede med spørsmål om hjelp, blir dette potensialet realisert.”

Fornærmede gjorde ingenting som tilsa at hun motsatte seg handlingen, fordi hun fryktet for livet sitt. Etter min mening taler forholdet for at gjerningspersonen ikke oppfattet sin egen handling som truende. Det er tydelig at fornærmedes atferd har større betydning i en grovt uaktsom voldtekt enn ved en forsettlig voldtekt, noe flere høringsinstanser var bekymret for da bestemmelsen om grovt uaktsom voldtekt ble innført.⁶⁶

4.4.2.1 Min vurdering av kategorien

I motsetning til i kategori en, mener jeg sakene i kategori to er klarere tilfeller av grovt uaktsomme voldtekter. Retten behandler også gjennomgående aktsomhetskravet mer inngående. I de fleste av dommene er det manglende forståelse av årsakssammenhengen mellom vold eller trusler og den seksuelle omgangen gjerningspersonen mangler forsett om. Vedkommende har allikevel opptrådt svært klanderverdig og det foreligger grunnlag for sterk bebreidelse,⁶⁷ som medfører at forholdene pådømmes etter bestemmelsen om grovt uaktsomt voldtekt. Terskelen virker imidlertid også her å være nokså høy for at retten skal komme til at det foreligger en grovt uaktsom voldtekt, basert på de faktum som legges til grunn av retten.

4.4.3 Frifinnelser – den grove uaktsomhetens nedre grense

Kategori tre rommer de resterende dommene. Tiltalte er i sakene frifunnet, med og uten oppreisningskrav. Det er 13 dommer i kategorien, altså nesten 50 prosent av rettskildegrunnlaget jeg baserer oppgaven på.

I seks saker tilkjennes fornærmede oppreisning.^{68 69} Det innebærer at retten finner det bevist at tiltalte handlet forsettlig eller grovt uaktsomt i tråd med det erstatningsrettslige

⁶⁶ Ot.prp.nr 28 (1999-2000) kap. 4.2.3

⁶⁷ Jf. strl. § 23 (2)

⁶⁸ Lov om skadeerstatning (skadeerstatningsloven) § 3-5 jf. § 3-3

⁶⁹ Rt. 2006 s. 961, LE 2004–55561, LF 2009–74775, LB 2013–90139, LE 2014–169780 og LB 2015-146235

beviskravet,⁷⁰ men gjerningsbeskrivelsen er ikke tilstrekkelig sannsynliggjort i strafferettslig forstand.⁷¹

I syv av dommene tilkjennes derimot ikke fornærmede oppreisning.⁷² Det er ulike grunner til det; blant annet at de objektive vilkårene for straff ikke er sannsynliggjort.⁷³ Ettersom retten ikke finner de objektive vilkårene i gjerningsbeskrivelsen etter strl. § 291 bevist i sakene, foretas ingen vurdering av aktsomhetsnormen.

Kategorien omhandler frifinnelsestilfeller, og den nedre grense for den grovt uaktsom voldtekt skal forsøkes skissert. Jeg skal eksemplifisere poenget gjennom bruk av en dom.

LH 2012 – 160658 danner grunnlag for å si noe om grovt uaktsom voldtekts nedre grense.⁷⁴ I saken ble det tatt ut tiltale for grovt uaktsom voldtekt, men tiltalte ble frikjent både for det og oppreisningsansvar. Tiltalte hadde utsatt fornærmede for vold, før han senere utførte seksuell omgang med henne. Retten kom til at fornærmede hadde samtykket til voldsutøvelsen og den seksuelle omgangen i et rollespill, og tvangselementet var således ikke tilstede i hendelsesforløpet. For at en voldtekt skal foreligge må samtykke være fraværende.

Samtykket oppsummeres slik av lagmannsretten:

“Innledningsvis i opptaket forteller B at hun skal voldtas i rollespillet og at dette skjer etter avtale mellom partene. A spør så B om avtalen også omfatter voldsutøvelsen i form av blant annet slag mot ansiktet, kløvd leppe og blått øye. B svarer ja til hvert spørsmål.”

Selve hendelsesforløpet er av lagmannsretten oppsummert slik:

“I neste sekvens står B fastbundet med armene i remmer fra taket. A tar tak i Bs ansikt og slår henne med knyttneve i ansiktet. B ber han la være å slå henne, hun sier «rosa», gråter og sier videre at hun «ikke tør» og at «det gjør vondt». A skjærer av henne brystholderen med kniv og ber henne slutte å skrike. B sier «rosa» flere ganger. Hun roper videre at hun «ikke klarer mer», før hun roper «herregud» flere ganger. A slår henne i venstre bryst. Hun gråter og skriker «herregud». Opptaket blir så stanset.

Når videoopptaket på nytt blir startet står B fortsatt fastlenket i kryssstilling. A kysser henne og

⁷⁰ Klar sannsynlighetsovervekt jf. Rt. 1999 s. 1363

⁷¹ Bevist utover enhver rimelig tvil jf. Grunnloven § 96

⁷² LF 2002–902, LB 2008–32613, LH 2012–160658, LE 2012–15390, LB 2014–103363, LH 2015–18207 og LG 2015–8616

⁷³ For eks. LE 2012–15390 og LH 2015–18207

⁷⁴ Også LB 2014–103363 kan si noe om nedre grense.

stikker en finger i munnen hennes. Hun sier flere ganger «rosa» og ber A vente. A kommanderer henne til å si at hun har «lyst på kuk». Han slår henne så med knyttneve i ansiktet. B sier «rosa» og at hun «ikke klarer». Opptaket blir på nytt stanset, denne gang 5-10 minutter.

I neste sekvens ligger B på gulvet og gråter. A kommer til. B ber han ikke røre henne. A tar tak i Bs bein og drar henne bortover gulvet og får henne under seg. I forbindelse med dette tar han strupetak på henne. Hun prøver å dytte han bort og skriker «nei» flere ganger. De knuffer på hverandre mens A fortsatt ligger oppå henne. A gjennomfører så samleie med B. Under samleiet slår han henne i magen med knyttneve og kommanderer henne til å ligge i ro. B blir etter hvert mer passiv mens A fortsetter samleiet. Hun gråter og holder seg for ansiktet. A avslutter samleiet og slår av kameraet. Videoopptaket av den siste sekvensen, den som danner grunnlaget for tiltalen, varer vel ni minutter.”

”Rosa” var avtalt som kodeord mellom partene for å pause eller endre noe i hendelsen, mens “rødt” skulle signalisere at alt måtte avsluttes.

I dommen står det videre at det for domfellelse kreves at fornærmede tilbaketrakk samtykket og at tiltalte handlet grovt uaktsomt i den forbindelse. Flertallet finner betydelig tvil om begge momenter. De mener det ikke er noen klare indikasjoner på at A overskred grensen for det avtalte. Mindretallet mente derimot at tiltalte måtte straffes. De bygger standpunktet med flere momenter, blant annet at tiltalte ikke forvisset seg om at samtykket fortsatt gjaldt. De mener også at A synes å ha forstått at samtykket var trukket tilbake.

Etter min mening burde kanskje kravet til aktsomhet skjerpes i et slikt rollespill. Rollespillet fordret at fornærmede skulle utsettes for det som fra utsiden ser ut som en voldtekt. Eventuell motstand fra fornærmede kunne derfor være høyst reell, og ikke en del av det avtalte. Å forvise seg om at samtykket fortsatt gjelder virker derfor å være prekært.

Selv om dommen har et hendelsesforløp som skiller seg klart fra mange av de andre beskrevne dommene, er den allikevel interessant for å gi et bilde av hvor den nedre grensen for grov uaktsomhet går. Etter min mening virker terskelen for hva som er å anse som grovt uaktsom voldtekt basert på gjennomgangen av praksis å være høy.

6. Konklusjon og avsluttende bemerkninger

Jeg mener at gjennomgangen av kategorien samlet gir inntrykk av at terskelen for å dømme noen for grovt uaktsom voldtekt er relativt høy. Det er grove integritetskrenkelser, med forholdsvis klare hendelsesforløp. I enkelte saker får jeg videre inntrykk av at den grove uaktsomhetens øvre grense ligger over forsettets nedre grense.

Spesielt i kategori en, men også til dels i kategori to og tre, mener jeg bestemmelsen om grovt uaktsom voldtekt fungerer som en "livbøye". Bestemmelsen fanger ikke nødvendigvis opp tilfeller der gjerningspersonen faktisk har vært grovt uaktsom, men tilfeller der bevisbildet er uklart og vanskelig. Funnet er i tråd med både det Wegner og forarbeidene trodde strl. § 294 skulle ramme.⁷⁵ Dette underbygger også at terskelen for å dømme for grovt uaktsomt voldtekt er høy.

Bestemmelsens funksjon som "livbøye" er også tydelig i en annen sammenheng. I 22 av 30 dommer har påtalemyndigheten tatt ut tiltalte for forsettlig voldtekt. Svarer lagretten nei til det forsettlige skyldspørsmålet, blir det alltid i domsutvalget stilt tilleggsspørsmål om gjerningspersonen har gjort seg skyld i grovt uaktsom voldtekt. Strl. § 294 brukes derfor i et forsøk på å få domfellelse overfor tiltalte, og fanger opp mange saker påtalemyndighetene har ansett for å være forsettlige voldtekter. Retten og påtalemyndigheten virker derfor å være uenige i hvor grensen mellom forsettlig og grovt uaktsomt voldtekt går, som underbygger den uklare rettstilstanden på området.

Aktsomhetsnormen er ut over dette ikke spesielt klar for grovt uaktsomme voldtekter. Jeg har allikevel funnet relevante momenter retten vurderer og legger vekt på:

- aldersforskjell mellom fornærmede og gjerningspersonen
- kjennskap mellom fornærmede og gjerningsperson
- gjerningspersonens intellekt og andre personlige forutsetninger
- rus

Basert på det jeg har avdekket i oppgaven, mener jeg det er holdepunkter for å konkludere med at strl. § 294 fyller sin hensikt, i tråd med forarbeidene.⁷⁶ Det er mange tilfeller av grove identitetskrenkelser og handlinger som er svært klanderverdige av natur. Uten bestemmelsen om grovt uaktsomt voldtekt ville ikke sakene ført til domfellelse. Forutsetningen for påstanden er at etterforskningen og rettens vurdering hadde forblitt den samme uten å ha strl.

⁷⁵ Ot.prp. nr. 22 (2008-2009) kap. 7.5.4.5 og Wegner (2015) s.200

⁷⁶ Ot.prp. nr. 22 (2008-2009) kap. 7.5.4.5

§ 294 å falle tilbake på. For å ivareta fornærmedes rettssikkerhet, foreligger det etter mitt skjønn et behov for bestemmelsen.

Litteraturliste:

Bøker:

Boe, Erik Magnus. *Grunnleggende juridisk metode*. Oslo 2012

Bratholm/Matningsdal (red.): *Kommentarutgave til straffeloven, Annen del, forbrydelser*. Oslo 1995

Fredriksen, Steinar. *Lovbrudd, skyld og straff*. Oslo 2016

Gröning, Linda; Husabø, Erling Johannes; Jacobsen, Jørn. *Frihet, forbrytelse og straff*. Bergen 2015 (Foreløpig utgave)

Wegner, Rolf. B. *Strafferett spesiell del*. Oslo 2015

Artikler:

Ertzeid, Aina Mee *Straffeloven § 192 om voldtekt- et supplement til pensum i spesiell strafferett*. I: Jussens Venner. 2006, s. 337

Lover:

Lov av 20. mai 2005 nr. 28 om straff (straffeloven)

Lov av 11. august 2000 nr. 76 om endringer i straffeloven m.v. (seksuallovbrudd)

Lov av 13. juni 1969 nr. 26 om skadeerstatning (skadeerstatningsloven)

Almindelig borgerlig straffelov (straffeloven) av 22. mai 1902 nr. 10

Kongeriket Norges Grunnlov (Grunnloven) av 17. mai 1814

Forarbeider:

NOU 1997: 23 Seksuallovbrudd. Straffelovkommisjonens delutredning VI

Ot.prp.nr 28 (1999-2000) Om lov om endringer i straffeloven mv. (seksuallovbrudd)

NOU 2002: 4 Ny straffelov. Straffelovkomisjonens delutredning VII

Ot.prp. nr. 90 (2003-2004) Om lov om straff (straffeloven)

Ot.prp. nr. 22 (2008-2009) Om lov om endringer i straffeloven 20. mai 2005 nr. 28 (siste delproposisjon - slutføring av spesiell del og tilpasning av annen lovgivning)

Dommer:

Høyesterett:

Rt. 1912 s. 624

Rt. 1970 s. 1110

Rt. 1974 s. 328

Rt. 1988 s. 1383

Rt. 1989 s. 979

Rt. 1993 s.1302

Rt. 1999 s. 1363

Rt. 2002 s. 436

Rt. 2003 s. 445

Rt. 2004 s. 1553

Rt. 2004 s. 1556

Rt. 2004 s. 1769

Rt. 2006 s. 513

Rt. 2006 s. 961

Rt. 2011 s. 1104

Rt. 2013 s. 751

Lagmannsrett:

LF 2002 – 902

LB 2002 – 771

LF 2003 – 20187

LB 2003 – 1500

LE 2004 – 55561

LG 2005 - 513

LB 2006 – 102096

LG 2007 – 80440

LG 2007 – 92399

LE 2007 - 76116

LB 2008 – 32613

LB 2009 – 131786

LF 2009 – 74775

LB 2009 – 176051

LE 2012 – 15390

LB 2012 - 207807

LH 2012 – 160658

LB 2012 – 50521

LB 2013 – 90139

LA 2013 – 135694

LA 2013 - 179465

LB 2014 – 103363

LE 2014 – 169780

LH 2015 – 10849

LB 2015 – 146235

LH 2015 – 18207

LG 2015 – 8616

LF 2016 – 157715

Nettlenker:

<http://p3.no/dokumentar/voldtatt-og-henlagt/> Lest 03.02.2017

<http://www.vg.no/nyheter/innenriks/voldtekt/aatte-av-ti-voldtektssaker-henlegges/a/10046179/> Lest 03.02.2017